

Religieuze grondslag onbruikbaar fundament

Een inperking van de vrijheid van onderwijs is hard nodig. Dat kan zonder ingrijpende grondwetsherziening, betoogt historicus en oud-conrector Carel Verhoef. Met een aangepaste interpretatie van artikel 23 kan het duale bestel blijven bestaan.

De vrijheid van onderwijs werd bij de grondwetsherziening onder Thorbecke in 1848 vastgelegd. Vanaf toen kreeg in principe iedereen de vrijheid om binnen het kader van deugdelijkheidseisen op basis van geloofsovertuiging een eigen school te stichten. Het was nog niet zo dat elke school in gelijke mate uit de schatkist werd betaald. Dat werd geregeld in 1917, toen met artikel 23 een einde werd gemaakt aan de schoolstrijd. Openbaar en bijzonder onderwijs worden sindsdien op gelijke basis door het Rijk gefinancierd. Sinds 1917, dus al bijna 100 jaar, is er sprake van een status quo, terwijl de maatschappelijke verhoudingen vooral sinds de ontzuiling in de jaren 60 grondig zijn

gewijzigd. Er zijn tegenwoordig nog maar weinig ouders die bewust op basis van hun godsdienst of levensovertuiging voor bijzonder onderwijs kiezen, zoals

van wie onlangs het boek *Inperking vrijheid van onderwijs* verscheen, noodzaak echter vooral de huidige maatschappelijke segregatie daartoe. De religieuze

‘Overbodig en ongewenst’

dat tot de ontzuiling gebeurde. Het keuzep proces van ouders concentreert zich al sinds decennia vooral op de nabijheid, kwaliteit en pedagogisch-didactische aanpak van de school. Hoewel dat tot nu toe niet is gebeurd, zou het veranderde keuzep proces op zich al reden kunnen zijn om een andere insteek te kiezen voor artikel 23. Volgens historicus Carel Verhoef,

grondslag van een school is volgens hem ‘als ideologisch fundament onbruikbaar, overbodig en ongewenst geworden’.

Samenwerkingschool *avant la lettre*

Verhoef heeft een protestants-christelijke achtergrond. Tot zijn pensionering werkte hij als conrector op het Marnix

Veertien redenen

Carel Verhoef noemt in zijn boek veertien redenen om de vrijheid van onderwijs in te perken.

Een van die redenen is dat de legitimatie van het overgrote deel van de protestants-christelijke en rooms-katholieke scholen niet meer valt af te lezen aan hun christelijke karakter. In het verlengde hiervan constateert hij dat veruit de meeste ouders niet meer bewust op basis van hun godsdienst kiezen voor confessioneel onderwijs.

Een ander punt dat hij noemt, is dat orthodox-religieuze scholen met aan hun godsdienstige overtuiging gerelateerde leerstof niet voldoen aan de in artikel 23 genoemde deugdelijkheid van het onderwijs. Bovendien ontbreekt volgens Verhoef bij deze scholen de grondwettelijke scheiding van kerk en staat.

C.E.H.J. Verhoef, *Inperking vrijheid van onderwijs. De maatschappelijke noodzaak tot herziening van artikel 23 van de grondwet. Aspect. ISBN: 9789461535955. Prijs: 18,95 euro.*

Carel Verhoef: 'Kinderen moeten elkaar leren kennen in een gemengde school'.

College, de oecumenisch-christelijke scholengemeenschap in zijn woonplaats Ede. 'Toen de school in 1937 werd opgericht, was het een samenwerkingschool *avant la lettre*. Ede was niet groot genoeg voor een christelijke en een openbare school voor voortgezet onderwijs. Niet vanuit ideële motieven, maar nolens volens hebben de openbaren en de protestanten toen samen een school opgericht. Het Marnix kreeg eind jaren 60 het stempel oecumenisch-christelijk. Tot die tijd moest de rector weliswaar van protes-

VOS/ABB en de Vereniging Openbaar Onderwijs het onderwijs in Nederland als laatste sector willen ontzuilen. De gedachte achter dit concept is dat in de toekomst de denominaties er niet meer toe doen. Kinderen gaan dan niet meer naar een katholieke, christelijke of openbare school, maar naar 'school'.

Tot op het bot verdeeld

De noodzaak van een herinterpretatie van grondwetsartikel 23 illustreert Verhoef aan de hand van de situatie in zijn

gen de kans geven om tot in lengte van jaren hun school te laten behouden, zodat kinderen nooit in aanraking komen met andere godsdiensten of mensen uit andere sociaal-economische klassen? Mijn insteek is dat je dat zeker niet moet doen, omdat dat ertoe leidt dat de samenleving tot op het bot verdeeld blijft. De segregatie is nu nog erger dan tijdens de verzuiling, onder andere doordat er jongelui rondlopen die ideeën hebben die zich niet verdragen met de Nederlandse open samenleving en die geen boodschap hebben aan de waarden van de democratische rechtsstaat. Het zou goed zijn als kinderen op basis van diversiteit en wederzijds respect elkaar leren kennen. Dat kan alleen in de gemengde school. Onze maatschappij vraagt niet om gesegregeerde, in isolement verkerende scholen, maar om plaatsen waar jongelui van elke culturele, etnische en religieuze achtergrond samen hun opleiding krijgen. Integratie begint bij het onderwijs.'

Duale bestel handhaven

In zijn boek *Inperking vrijheid van onderwijs* betoogt Verhoef dat de noodzaak van de gemengde school een andere interpretatie van de vrijheid van onderwijs vereist. Een langdurig proces dat tot een wijziging van grondwetsartikel 23 leidt, is volgens hem niet nodig. 'Een eerste stap zou de algemene toegankelijkheid van alle scholen kunnen zijn. Dan zouden alle leerlingen dus welkom zijn, niet alleen in de openbare maar ook in de bijzondere scholen.' De betekenis van de term 'bijzonder' wil Verhoef beperken tot de onderwijskundige en pedagogische aanpak van de school. De religieuze grondslag zou als richting moeten verdwijnen. 'In deze opzet kan het duale bestel blijven bestaan, maar dit moet zodanig worden aangepast dat de gemengde school regel wordt. Die zou het huidige openbaar onderwijs en het bijzonder onderwijs op godsdienstige grondslag moeten vervangen. Daarnaast blijft het recht bestaan om op basis van een speciaal pedagogisch-didactisch concept een bijzondere school te stichten en te onderhouden.' >

De maatschappij vraagt om gemengde scholen

tants-christelijken huize zijn, maar het was dus in feite al een school die boven de denominaties uitsteeg. Het onderwijs werd gegeven met erkenning van de beginselen van de christelijke godsdienst, maar die hoefden niet te worden onderschreven. Docenten met verschillende achtergronden werkten gebroederlijk en gezusterlijk samen. De grondslag was buitengewoon ruim. Ruimer kon eigenlijk niet, zeker niet in die tijd.' Verhoef maakt hierbij een vergelijking met het concept School!, waarmee

woonplaats, waar een sterke segregatie is tussen jongeren uit streng-christelijke gezinnen en leeftijdgenoten met een islamitische achtergrond. 'Hier in Ede zijn rellen geweest tussen jongelui van Marokkaanse en van reformatorische afkomst. Uit onderzoek dat de gemeente naar aanleiding van die onrust heeft laten uitvoeren, blijkt dat die groepen vijandig tegenover elkaar staan omdat ze elkaar niet kennen. Als je ziet dat dit de oorzaak is van maatschappelijke onrust, moeten wij dan kleine groeperin-